

ข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุทางอาญา

Legal Limitations Concerning Crime Scene Investigation

พิมลพัชร ประเสริฐกิตศิริ*

Pimonpat Prasertkitsiri

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อจำกัดทางกฎหมายที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุทางอาญาของประเทศไทย งานวิจัยศึกษาการปฏิบัติงานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุทางอาญาของต่างประเทศ และศึกษาแนวทางในการพัฒนากฎหมายด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุทางอาญาอย่างเป็นมาตรฐานสากล งานวิจัยนี้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยโดยศึกษาเอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า ตามกฎหมายและระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน เก็บรวบรวมพยานหลักฐานและการตรวจสถานที่เกิดเหตุแก่พนักงานสอบสวนเพียงผู้เดียว นอกจากนี้กรณีพบศพในที่เกิดเหตุ กฎหมายก็ได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการตรวจสถานที่เกิดเหตุแต่เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุแต่อย่างใด ทำให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุได้เอง นอกจากพนักงานสอบสวนจะใช้ดุลพินิจร้องขอโดยแจ้งให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้ามตรวจสถานที่เกิดเหตุร่วมกับพนักงานสอบสวนด้วย เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้สนับสนุนงานสอบสวน ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนไม่ค่อยร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานมาตรวจสถานที่เกิดเหตุ จึงทำให้การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตามกฎหมาย เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลก็จะถูกยกฟ้องจากการขาดพยานหลักฐานอันนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนากฎหมายด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยควรบัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ได้ทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุได้อย่างเต็มที่ อันจะนำไปสู่การคลี่คลายคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดความเป็นธรรมต่อสังคม

คำสำคัญ: กฎหมาย สถานที่เกิดเหตุ

*นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ wanlamun@hotmail.com
LL.M. Faculty of Law Chiang Mai University

Abstract

This research aims to study and analyzes legal limitations which create problems and obstruct a crime scene investigation in Thailand. The research studies on procedure in making investigation on crime scene and studies on how to reform laws relating to making investigation on crime scene according to international standards. The research use a research methods on documentary research and in-depth interviews.

The research finds a result that current laws and regulations authorize only case police officers to investigate evidence, collect evidence, and explore crime scene. In case, there is a dead body in crime scene law permits case police officers to investigate crime scene but the laws does not permit forensic officers to investigate the crime scene. The forensic officers thus do not have authority to investigate the crime scene. Only in case that case police officers allow, the forensic officers would able to help investigate the crime scene with the case police officers. The forensic officers are treated as an assistance to the crime scene investigation. In practical, the case police officers normally do not ask forensic officers to investigate the crime scene. It leads to a lack of prudential crime evidences according to crime law. When the criminal case pass to court, the case would normally be dismissed by the lack of prudential crime evidences. The court demission on crime cases may contribute to injustices by the lack of prudential crime evidences, basing on legal obstruction to forensic officers to investigate crime scene.

The research suggests that there should be reform on law relating to crime scene investigation. The law on crime scene investigation should authorize forensic officers to investigate crime scene. Forensic officers would be able to use their expert and experience to investigate crime scene. The authorization to forensic officers would help manage crime case under efficient and fair manner.

Key words: Legal, Crime Scene.

1. บทนำ

อาชญากรรม ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีหลายคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการไม่ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมายได้ ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมอย่างมากว่าการดำเนินคดีตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นต้นสายธารของกระบวนการยุติธรรมไทยไม่ถูกต้อง ไม่ให้เป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาและมักจะขาดพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ยึดแต่คำให้การของพยานบุคคล เนื่องจากการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุบกพร่อง เช่น ไม่มีการรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Preservation) ปลอมให้ผู้ที่ไม่มีความชำนาญเข้าไปภายในสถานที่เกิดเหตุและการตรวจสถานที่

เกิดเหตุล้มเหลว ขาดความละเอียดรอบคอบ ทำให้ไม่สามารถเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและวัตถุพยานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคดีในสถานที่เกิดเหตุได้ครบถ้วน เพื่อนำไปตรวจพิสูจน์หาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้ อีกทั้งการเก็บวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุก็ยังไม่มีความมั่นคง แต่ละหน่วยมีขั้นตอนและวิธีการในการจัดการสถานที่เกิดเหตุที่แตกต่างกันไป ขั้นตอนการเก็บรักษาวัตถุพยาน ความต่อเนื่องในการอารักขาวัตถุพยาน (Chain of Custody) ก็แตกต่างกันและไม่มีความเข้มงวด สาเหตุเพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญกับสถานที่เกิดเหตุเท่าที่ควร ทั้งที่สถานที่เกิดเหตุคือจุดเริ่มต้นของอาชญากรรมและเป็นหัวใจของคดี (นพคุณ กิริติการกุล, 2553: หน้า 1)

ดังนั้น การสืบสวนสอบสวนถือเป็นหลักสำคัญอย่างยิ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิด เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ฉะนั้นจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมยิ่งในการสืบเสาะและแสวงหาวัตถุพยานและร่องรอยหลักฐานในการเกิดคดี ย่อมหลีกเลี่ยงหรือละเว้นไม่ได้เด็ดขาด นั่นก็คือ การตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยทางทฤษฎีเป็นความจำเป็นเสมอที่จะต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพราะสถานที่เช่นนี้เราสามารถจะพบเงื่อนปมหรือร่องรอยต่างๆ ตลอดจนตัวพยานหลักฐานทั้งที่เป็นพยานบุคคล วัตถุพยาน และพยานเอกสาร นับเป็นหัวใจของงานที่จะต้องเริ่มต้นตรวจสถานที่เกิดเหตุ ณ บริเวณปรากฏเหตุนั้นอย่างละเอียดซึ่งจะนำมาสู่การคลี่คลายคดีได้อย่างดีที่สุด ด้วยเหตุนี้เองพนักงานสอบสวนผู้เป็นเจ้าของคดีจึงเป็นบุคคลที่ถือได้ว่า จะใช้หรือไม่ใช้ประโยชน์จากสถานที่นั้นเพียงใด ดังนั้นสถานที่เกิดเหตุจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อพนักงานสอบสวน ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนจะต้องมุ่งให้ความสำคัญอย่างที่สุดกับการตรวจหาหลักฐานประเภทวัตถุพยานและพยานเอกสารจากที่เกิดเหตุเป็นลำดับแรก ส่วนพยานบุคคลนั้นย่อมต้องถือเป็นความสำคัญลำดับรองลงไป และเหตุผลแท้จริงที่น้ำหนักของวัตถุพยานและพยานเอกสารมีค่ามากกว่าพยานบุคคลก็เพราะเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ย่อมไม่มีจิตใจ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความรู้สึก และไม่อาจเปลี่ยนแปลงความเป็นจริงได้ และทั้งยังพร้อมที่จะรับการพิสูจน์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ได้เสมอ (ไพฑิศจินาวิติ ภักดีกุล, 2547: หน้า 3)

การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานนั้น มีบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยกัน 3 กลุ่ม คือ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน และแพทย์นิติเวช โดยกฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานแก่พนักงานสอบสวน และถ้ามีการตายเกิดขึ้นต้องให้แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์เข้ามาร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย แต่เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานนั้นกฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุแต่อย่างใด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประการแรก พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18, 131, 131/1 และ 132

มาตรา 18 ได้บัญญัติว่า “ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือ

เทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายใน เขตอำเภอของตน หรือผู้ต้องหาที่อยู่ใน หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิด ภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่อยู่ใน หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้...”

มาตรา 131 ได้บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อ ประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและ พิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

มาตรา 131/1 ได้บัญญัติว่า “ในกรณีจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดย วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สาร พันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้พนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและ สมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย หรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือ ผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่ เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจ พิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี...”

มาตรา 132 ได้บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถ อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือ ลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดคดีแจ่มกระจ่างขึ้น

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่งหากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิงให้จัดให้เจ้า พนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอ นำ บุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการ กระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วย ค้น

(3) หมายถึงบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(4) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมามากกว่าไว้ในอนุมาตรา (2) และ (3)”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เกิดเหตุมีอำนาจหน้าที่ที่สอบสวนตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด รวมทั้งตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้เสียหายยินยอม ตรวจตัวผู้ต้องหา ตรวจสอบสิ่งของ ตรวจสอบสถานที่อันอาจสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ รวมทั้งการถ่ายภาพ ทำแผนที่ พิมพ์ลายนิ้วมือ ลายฝ่ามือ ลายฝ่าเท้า และบันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มแจ้งขึ้น

อีกทั้งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้แก่พนักงานสอบสวนอีกด้วย ตามระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 2 การสืบสวน บทที่ 2 การสืบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ข้อ 10 กล่าวไว้ว่า (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2556)

10.1 เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้น ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเอง เว้นไว้แต่คดีสำคัญ ซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามิร່องรอยหรือหลักฐานซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการและจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ก็ให้พนักงานสอบสวนแจ้งกองพิสูจน์หลักฐาน เพื่อจัดเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานไปทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและถ่ายรูปร่วมกับพนักงานสอบสวนในคดีต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดต่อชีวิต

(2) คดีฆ่าตัวตาย แต่มีพฤติการณ์อันน่าสงสัยว่าอาจถูกผู้อื่นฆ่าตาย

(3) คดีความผิดฐานลักทรัพย์และมีร่องรอยในที่เกิดเหตุ

(4) คดีความผิดฐานชิงทรัพย์และมีคนตาย

(5) คดีความผิดฐานปล้นทรัพย์

(6) คดีวางเพลิงหรือเพลิงไหม้โดยไม่ทราบสาเหตุ

(7) คดีอุบัติเหตุขับรถชนแล้วขับหนี รถชนแล้วตัวคนขับหนี หรือรถชนมีคนที่บาดเจ็บเป็นปัญหา (ถ้ามีตำรวจหน่วยอื่นถ่ายรูปให้แล้วก็ไม่ต้องแจ้ง)

(8) คดีสำคัญอื่นๆ ที่มีร่องรอยหรือหลักฐานในที่เกิดเหตุ

ประการที่สอง แพทย์นิติเวช (และรวมทั้งแพทย์อื่นตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย) มีอำนาจหน้าที่ชันสูตรพลิกศพในสถานที่เกิดเหตุ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 และมาตรา 150

มาตรา 148 ได้บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย

การตายโดยผิดธรรมชาตินั้นคือ

- (1) ฆ่าตัวตาย
- (2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (4) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (5) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ”

มาตรา 150 บัญญัติว่า “ในกรณีที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว ถ้าแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ถ้าแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้นั้น เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ดังกล่าวทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และให้แพทย์ดังกล่าวทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพด้วยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับแจ้งเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ และในกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการเมื่อเสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามมาตรา 156...”

โดยที่การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรม เพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายขึ้น การชันสูตรพลิกศพเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาช่วยค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรม และถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้คำตอบว่าผู้ตายคือใคร ตลอดจนสามารถระบุพฤติการณ์การตายที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนและให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่พบศพ ร่วมกับแพทย์นิติเวช (และรวมทั้งแพทย์อื่นตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย) ทำการชันสูตรพลิกศพ จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจและหน้าที่แก่แพทย์นิติเวชในการชันสูตรพลิกศพในสถานที่เกิดเหตุ

ประการที่สาม เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน กฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแก่เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจะมีอำนาจหน้าที่เข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ตามระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 2 การสืบสวน บทที่ 2 การสืบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ข้อ 10

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าข้อกำหนดของระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนติดต่อให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและถ่ายภาพนั้น ข้อกำหนดดังกล่าวไม่มีสภาพบังคับให้พนักงานสอบสวนต้องทำตามข้อกำหนด แต่เป็นเพียงระเบียบแนวทางและคู่มือในการปฏิบัติไม่มีสภาพบังคับแต่อย่างใด อีกทั้งยังเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะแจ้งเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานหรือไม่ก็ได้

จากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี แสดงให้เห็นตัวบทกฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแก่พนักงานสอบสวน และหากที่เกิดเหตุมีการตายเกิดขึ้นกฎหมายยังได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่แพทย์นิติเวชในการเข้าไปตรวจสอบศพในสถานที่เกิดเหตุได้อีกด้วย แต่ในส่วนของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานนั้นกฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่โดยตรง ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ เมื่อมีคดีเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจะไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุได้เอง แม้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจะทราบว่ามีเหตุเกิดที่ใดก็ไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุนั้นได้ หากพนักงานสอบสวนดำเนินการเองโดยไม่ร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานมาตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ อันจะทำให้การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ส่งผลต่อการพิจารณาคดีในชั้นศาล

อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการทำงาน อันจะทำให้การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วนสมบูรณ์ถูกต้องตามวิธีการ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีต่อไปในชั้นศาล กล่าวคือ ตัวพยานหลักฐานจำเป็นต้องทำให้สถานที่เกิดเหตุ มีชีวิตขึ้นใหม่อีกครั้งในชั้นศาล (ไทพิศรินทร์วิทย์ ภักดีกุล, 2547: หน้า 7) ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้เป็นของพนักงานสอบสวนเท่านั้น ซึ่งพนักงานสอบสวนยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ อีกทั้งพนักงานสอบสวนยังมีการะงานด้านการสอบสวน ทำให้อาจละเลยหรือมองข้ามความสำคัญของพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุได้ ส่งผลให้การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และบ่อยครั้งยังเป็นการทำลายร่องรอยพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุอีกด้วย เนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่ได้ใช้ความระมัดระวังทั้งขาดความรู้และขาดประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการพิสูจน์ความจริงในชั้นศาล ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งได้รับการฝึกอบรมจนมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และได้ผ่านการทดสอบจนเป็นที่แน่ใจแล้วว่าสามารถทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ อีกทั้งยังรู้จักการนำอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เพื่อทำให้ได้พยานหลักฐานในการพิสูจน์ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้ โดยปัญหาที่เกิดขึ้นคือพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้ที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ในการเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ แต่กฎหมายไม่มีบทบัญญัติใดๆ ที่ให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งหรือร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานมาตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วย ซึ่งเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะร้องขอเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานหรือไม่ก็ได้ ทำให้

เกิดปัญหาในการตรวจหา การเก็บรวบรวมวัตถุพยาน การทำเครื่องหมายกำกับวัตถุพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมถึงการนำส่งวัตถุพยานโดยมีความสืบเนื่องการอารักขาวัตถุพยานอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน ซึ่งหลักการเช่นนี้เป็นประเด็นสำคัญยิ่งที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานนั้นๆ หรือไม่เพียงใด ดังนั้นพยานหลักฐานบางอย่างอาจถูกมองข้ามความสำคัญไป โดยปรกติพนักงานสอบสวนจะให้ความสำคัญยิ่ง กับตัวบทกฎหมายเหนือกว่าหลักฐานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์ อันจำเป็นต้องใช้บุคลากรในส่วนงาน ด้านนิติวิทยาศาสตร์เท่านั้น จนเป็นเหตุให้ต้องสูญเสียพยานหลักฐานที่สำคัญมาประกอบการพิจารณาดีของ ศาลได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุมีความสำคัญ อย่างยิ่งในการเข้าไปดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างมีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ เนื่องจากการตรวจ สถานที่เกิดเหตุเป็นหัวใจของการสืบสวนสอบสวนมากที่สุด เป็นขั้นตอนแรกและขั้นตอนสำคัญที่สุดที่จะนำมา ซึ่งพยานหลักฐานที่แท้จริง อันจะทำให้คดีความต่างๆ ที่เกิดขึ้นสามารถคลี่คลายได้ง่ายในชั้นพนักงานสอบสวน และเกิดความยุติธรรมในชั้นศาล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และ เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในงาน ตรวจสถานที่เกิดเหตุ อันจะนำไปสู่การพัฒนากฎหมายที่ให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการตรวจ สถานที่เกิดเหตุโดยตรง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อจำกัดทางกฎหมายที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานด้านการตรวจ สถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุของต่างประเทศ
- 2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างเป็น มาตรฐานสากล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความสำคัญของเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ นั้นจะ วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในงานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอันเนื่องมา จาก การขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเหมาะสม และศึกษาถึงหลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา (FBI เป็นแม่แบบของตำรวจทั่วโลก) เพื่อนำมาเป็นแนวทางการสร้างมาตรการให้ การตรวจสถานที่เกิดเหตุมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้ทำการศึกษาและค้นคว้าวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดย ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากหนังสือ วารสาร ตัวบทกฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความ รายงานการวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูล

ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อต้องการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาอันสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

นอกจากนี้ ยังได้มีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพนักงานสอบสวน ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ และนักวิทยาศาสตร์(เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน สัญญาบัตร 2 ขึ้นไป) ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุที่พิสูจน์หลักฐานจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว และแนวทางการพัฒนากฎหมายต่อไป

4. ผลการวิจัย

พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18, 131, 131/1 และ 132 และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 2 การสืบสวน บทที่ 2 การสืบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน การปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ส่วนใหญ่จะมีแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ การรับแจ้งเหตุและการเดินทางไปสถานที่เกิดเหตุ การสอบถามข้อมูลต่างๆ การสำรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น การจดบันทึกรายละเอียด การถ่ายภาพ การทำแผนที่ การวัดระยะ การตรวจค้นพยานหลักฐาน การเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน การบรรจุหีบห่อพยานหลักฐานและการส่งพยานหลักฐานตรวจพิสูจน์ พนักงานสอบสวนจะมีการดำเนินการตามขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ แต่วิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนอาจไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือเก็บรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น ไม่สวมถุงมือเมื่อเก็บพยานวัตถุ ใช้ผ้าห่ออาวุธปืนเพื่อนำไปส่งศูนย์พิสูจน์หลักฐาน รอส่งพยานวัตถุที่เป็นของกลางจากหลายคดี เป็นต้น ทั้งนี้ วิธีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องดังกล่าว อาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความเข้าใจผิด ขาดความรู้ความชำนาญ หรือขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องมือในการเก็บพยานวัตถุ ซึ่งสาเหตุต่างๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุทั้งสิ้น

จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ดังนี้ ความไม่พร้อมด้านบุคลากรในเรื่ององค์ความรู้ ไม่เชี่ยวชาญเท่ากับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน เครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจมีแค่ในระดับเบื้องต้นพื้นฐาน ไม่มีเครื่องมือเฉพาะเหมือนพิสูจน์หลักฐาน ทำให้การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ไม่มีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กฎหมายมิได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเลย ดังนั้นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจะต้องดำเนินการตามคำร้องขอของพนักงานสอบสวนเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าพนักงานสอบสวนเห็นว่าต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถพิเศษของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน พนักงานสอบสวนก็จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้าไปดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 2 บทที่ 2 ว่าด้วยเรื่องการสืบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และเนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติบังคับให้พนักงาน

สอบสวนต้องร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานมาตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ จึงทำให้พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเอง แม้จะไม่มีความพร้อมก็ตาม ซึ่งส่งผลต่อการพิจารณาคดีในชั้นศาล

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ดังนี้ เมื่อมีคดีความผิดต่อชีวิตเกิดการฆาตกรรมกันเกิดขึ้น กว่าจะมีการแจ้งเหตุกว่าจะมีการประสานร้องขอเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานก็ล่าช้า ทำให้วัตถุพยานในที่เกิดเหตุได้รับความเสียหาย เช่น เส้นผม เส้นขน อาจจะโดยลมพัดทำให้สูญหายได้ กรณีมีคราบโลหิตก็จะต้องมีการตากแดด หรือฝนตก ถ้าล่าช้าก็จะทำให้คราบโลหิตสูญหายหรือเสื่อมสภาพไป ดังนั้น ความล่าช้าจึงส่งผลให้วัตถุพยานเกิดความเสียหาย นอกจากนี้ กรณีประชาชนเองอยากจะร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้ามาตรวจสอบ เช่น คดีจราจร เมื่อต่างฝ่ายต่างกล่าวอ้างว่าตนเป็นฝ่ายถูก ประชาชนไม่สามารถร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้ามาตรวจสอบได้เอง แต่จะต้องผ่านกระบวนการการสอบสวนของพนักงานสอบสวนก่อน ซึ่งเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้ามาตรวจสอบหรือไม่ เป็นความเห็นและอำนาจของพนักงานสอบสวนแต่เพียงผู้เดียวในการร้องขอเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานให้เข้ามาตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ บุคคลอื่นไม่มีอำนาจไม่สามารถดำเนินการเองได้เลย อีกทั้ง กรณีเพลิงไหม้ เมื่อเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานไปดำเนินการ แต่ไม่มีพนักงานสอบสวนอยู่ร่วมดำเนินการด้วย ก็จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งกฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่มั่นใจว่าทำได้ตามกฎหมาย หรือหากเกิดมีการโต้แย้งกันขึ้นในชั้นศาลก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ปลัดอำเภอขึ้นไป กฎหมายยังบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ด้วย นอกจากนี้ กรณีพนักงานสอบสวนร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้าดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเองไม่สามารถจะนำวัตถุพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุเหล่านั้นส่งตรวจเองได้ แต่จะต้องส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวนก่อน เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 ซึ่งจะเป็นปัญหาถ้าเกิดความล่าช้าหรือไม่รีบดำเนินการ หรือไม่ได้อำนาจต่อความสำคัญของวัตถุพยาน โดยจะทำให้วัตถุพยานบางอย่างเกิดความเสียหายหรือสูญหายหรือเกิดความเปลี่ยนแปลงของวัตถุพยาน ทำให้ประชาชนหรือผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม กรณีเกิดคดีเกี่ยวกับชาวต่างชาติ ถ้าพนักงานสอบสวนเห็นว่าเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเองดีกว่า ไม่ต้องยุ่งยากขอเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการเองได้จนเสร็จสิ้น แต่ก็เกิดผลเสียตามมาในกรณีที่เป็คดีเกี่ยวกับชาวต่างชาติที่มีความเจริญมากกว่า ต่างชาติก็จะนำเอามาตรฐานของประเทศตนมาตรวจสอบประเทศไทยว่าทำไมกฎหมายของไทยเป็นอย่างนี้ งานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแบบนี้ปล่อยให้พนักงานสอบสวนทำ

ได้อย่างไร ไม่มีเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานหรืออย่างไร ทำให้ไม่เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย และประเทศไทยถูกมองว่าล่าช้าไม่เป็นมาตรฐานสากลไม่น่าเชื่อถือ

สำนักงานสืบสวนสอบสวนกลางของสหรัฐอเมริกา (Federal Bureau of Investigation) หรือที่นิยมเรียกว่า FBI เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมสำคัญด้วยระบบวิธีมาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นแม่แบบของหน่วยงานตำรวจทั่วโลก การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุมีวิธีการจัดการและบริหารงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามขั้นตอนที่สำคัญทั้งหมด 12 ขั้นตอน ซึ่งวางระบบมาตรฐานที่เป็นแบบอย่างเดียวกันของสำนักงานสาขาทั้ง 56 แห่งของ FBI เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน มีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย เช่น ในสถานที่เกิดเหตุที่มีคนเจ็บก็มักจะมีทีมแพทย์เข้าไปช่วยเหลือคนเจ็บ ซึ่งอาจจะทำให้มีร่องรอยต่างๆ เพิ่มขึ้น และมีเครื่องมือแพทย์ตกอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น ดังนั้นการทำงานในสถานที่เกิดเหตุทุกแห่งจึงต้องมีมาตรฐานเดียวกัน โดยมีระบบการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุดังนี้ (นพคุณ กิริติกรกุล, 2553: หน้า 36)

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ 12 ขั้นตอน (ระบบ FBI)

1. การเตรียมตัว (Preparation)
2. การเข้าสู่สถานที่เกิดเหตุ (Approach scene)
3. การรักษาความปลอดภัยและป้องกันสถานที่เกิดเหตุ (Secure and Protect)
4. การสำรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น (Initiate preliminary survey)
5. การประเมินพยานหลักฐานที่อาจพบในสถานที่เกิดเหตุ (Evaluate physical evidence possibility)
6. การเตรียมบรรยายสรุปสภาพของสถานที่เกิดเหตุ (Prepare narrative description)
7. การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ (Depict scene photographically)
8. การเตรียมแผนผัง และการร่างภาพสถานที่เกิดเหตุ (Prepare diagram/Sketch of scene)
9. การดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียด (Conduct detailed search)
10. การบันทึกและการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ (Record and Collect physical evidence)
11. การดำเนินการสำรวจสถานที่เกิดเหตุขั้นสุดท้าย (Conduct final survey)
12. การถอนกำลังออกจากสถานที่เกิดเหตุและส่งคืนสถานที่เกิดเหตุ (Release scene)

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาและอุปสรรคในงานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวน คือ ขาดแคลนกำลังพล ทีมงานขาดความรู้ความสามารถในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องมือและยานพาหนะ ขาดแคลนงบประมาณ นอกจากนี้อัตราการกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุมีน้อยมาก ส่งผลให้

พนักงานสอบสวนไม่สามารถจัดทีมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุได้ ส่งผลให้การสืบสวนสอบสวน การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งหากเกิดคดีซ้ำซ้อนในช่วงเวลาเดียวกันก็จะทำให้พนักงานสอบสวนต้องรีบตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เพื่อจะได้รับเดินทางไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอีกที่หนึ่ง ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ อันจะนำไปสู่การยกฟ้องในชั้นศาลได้

ปัญหาและอุปสรรคในงานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน คือ ไม่มีกฎหมายและระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีกำหนดให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแก่เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานได้เอง ทำให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานไม่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุได้เองเมื่อมีคดีเกิดขึ้น และในหลายคดีพนักงานสอบสวนไม่ร้องขอให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ แต่กลับดำเนินการเองซึ่งพนักงานสอบสวนนั้นไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และเครื่องมืออุปกรณ์ไม่พร้อมในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแต่อย่างใด ทำให้พยานหลักฐานนั้นถูกทำลาย ทำให้เสียหายได้ พยานหลักฐานไม่สมบูรณ์นำไปใช้ในการพิจารณาคดีในชั้นศาลไม่ได้ ส่งผลให้ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกระบวนการยุติธรรมขาดความน่าเชื่อถือ

เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีภาระหน้าที่และคดีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ทำให้เมื่อเกิดคดีขึ้นพนักงานสอบสวนไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือใส่ใจกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ส่งผลต่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นเสมอที่จะต้องตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เพราะสถานที่เช่นนี้เองที่เราสามารถจะพบเงื่อนปมหรือร่องรอยต่างๆ ตลอดจนตัวพยานหลักฐานทั้งที่เป็นพยานบุคคล วัตถุพยาน และพยานเอกสาร นับเป็นหัวใจของงานที่จะต้องเริ่มต้นตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ณ บริเวณปรากฏเหตุกันอย่างละเอียด ทำให้ความลึกซึ้งของคดีกลายเป็นความกระจ่างขึ้นมาได้ ทำให้คดีคลี่คลายสามารถพิสูจน์ความผิดและความถูกต้องได้อย่างเป็นธรรม ดังนั้นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุถือเป็นหัวใจสำคัญและจุดเริ่มต้นในกระบวนการยุติธรรม จึงต้องให้การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน โดยการพัฒนากฎหมายเพื่อให้บัญญัติอำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ให้สามารถมีอำนาจหน้าที่เข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุได้เองเมื่อมีคดีที่สำคัญเกิดขึ้น เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและเกิดประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานสูงสุดอย่างเป็นมาตรฐานสากล อีกทั้งบุคลากรสำนักงานพิสูจน์หลักฐานก็มีเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยเฉพาะ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เป็นอย่างดี มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย จึงมีความเหมาะสมที่จะให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เพื่อการคลี่คลายคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานสากล อันจะทำให้ต่างประเทศเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย นอกจากนี้รัฐต้องให้ความสำคัญกับหน่วยงานพิสูจน์หลักฐาน โดยจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเพื่อให้มีอุปกรณ์เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย

บรรณานุกรม

- กนกพร แสนแก้ว. (2552). การพัฒนางานด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของสถานีตำรวจในเขตพื้นที่ตำรวจภูธร
ภาค 8. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไทพีศรีนิติ ภัคดีกุล. (2547). การตรวจหาพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์.
- นพคุณ กิตติการกุล. (2553). นิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ. เชียงใหม่: บริษัทรัฐพงษ์-เอกลักษณ์ จำกัด.
- พัชรา สีนลอยมาและอื่นๆ. (2555). การพัฒนาประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติให้กับประชาชนด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน.
สืบค้นวันที่ 23 พฤษภาคม 2559,
จาก http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5440013
- วีระ วัฒนชัยนันท์. (2540). การสอบสวนภาคปฏิบัติ เล่ม 1. ม.ป.ท.
- ศักดิ์ชัย อัครวินอนันท์. (2555). คู่มือการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สำหรับพนักงานอัยการ.
กรุงเทพฯ: บริษัทเอสแอลพลับลิเคชัน จำกัด.
- สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ. คู่มือการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2559.
<http://www.forensic.police.go.th/>
- Barry A. J. Fisher. (2003). *Techniques of Crime Scene Investigation*. California.
- James and Nordby. (2009). *Forensic Science*.
- Kevin Lothridge. (2013). *Crime Scene Investigation*.
- Michael M. Berlin. (2011). *Crime Scene Searches and the Fourth Amendment*. Investigative
sciences journal.

